

# ՍԿԶԲՈՒՆՔ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

## ՀԱՌԱՔԱՐԾՈՑ ԲԱՆՔ ՆՇԱՆԱԻՈՐ

### ԴԱՍՏԻԱՐԱԿԱՑ

(Տես յ'էջ 67)

Ա.

Բնդհանուր տեսութիւն դաստիարակութեան և կրթութեան վերայ.

30. — Ի առ դաստիարակութիւնը միայն ծնողք կրնան տալ. կամ միայն, կամ ուսուցչաց գործակցութեամբ, որոնք իրենց պաշտօնը քաջանայութեան աստիճանի նման սրբազան պէտք է համարին. և կամ այն ընտրեալ հոգիներն, որ իրենք զիրենք նուիրելով Աստուծոյ և իրենց նմանաց բարոյն ուխտիւ կամ ազատ կամօք, սակայն հրաժարելով աշխարհիս հրապուրանքէն, դժբաղդկային նպատակի մը ուղի դնելով, կ'ապրին հաւատքով, աղօթիւք և սիրով:

#### Ուսուցիչ

31. — Դաստիարակութիւնը միայն դպրոցի կամ վարժարանի մէջ չի սկսիր, այլ կանխէ քան զբանավարութիւնը, կենաց հետ կը սկսի: Երբ հազիւ մանկան հոգին կը զանազանի զայն շրջապատող գործարաններէն, ունի արդէն առաքինութեան բնագիւղի, որուն պէտք է առաջնորդել, ախտից բողբոջներն՝ որոնց դէմ պէտք է պատերազմիլ...: Ամէն բարոյախօս, ամէն դաստիարակ մտաւորանջօրէն զբաղած են գործարանաւոր և բարոյական կենաց խորհրդաւոր յարաբերութեանց վրայ. ամէնքն ալ հաստատած են որ այս երկու կենաց մէջ փոփոխակի ազդեցութիւն կայ, մանաւանդ մանկանց քով. որոնց բնութիւնն այնքան դիւրափոփոխ և դիւրազդեցիկ է: Ուստի այն ամէն ինչ որ կերպարանափոխէ մարմնոյ բնական կազմութիւնը, կ'ազդէ միանգամայն մտաց և սրտին կազմութեան վերայ:

#### Դօքին

32. — Պէտք է որ դաստիարակութիւնն այրական, լուրջ և անկեղծ ըլլայ, առանց

խստութեան, սակայն նաեւ առանց թուլութեան: Տեսակ մը անուշ և ծանր խստութիւն պէտք է, որ զինքը զօրացունէ: Նոյն իսկ այս է բնութեան փափաքը, Նախախնամութեան օրէնքը, տղուն պէտքն, իւր կենաց հարստութիւնն, իւր առաքինութեանց զբաւականը, իւր ապագային ապահովութիւնը, իւր կենաց ամենէն աւելի անհրաժեշտ պարտքը:

#### Դիպականոյ

33. — Պէտք ունինք դաստիարակութեան մը, որ մեզ սորվեցունէ կամիլ ճամարտութիւն և արդարութիւնը, և պահէ 'ի մեզ երկայն և յարատե կամքը:

#### Ճ. Կապպոնի

34. — Հասարակաց դաստիարակութիւնը դարուս մտահոգութիւնն է. անոր կը հակի ամենայն ուժով և անոր վրայ շարունակ կը ճառախօսէ: Բայց բաւական չէ բազմաթիւ տղայք միասին ժողուելով կարծել թէ ամէն ալ միասիրտ կրնան կրթուիլ: Բաւական չէ արուեստիւ կամ նիւթական դրութեանց միակերպութեամբ մարմինն ու բանավարութիւնը ընկճել. և երբ երիտասարդաց սեւրունդն անգէտ է իր անձին և չի գիտեր թէ մը պիտի դիմէ իրեն յաջորդող սերունդը. և երբ ձեռնհաս իշխանութիւն մը չի կազմեր միտքն, և ոչ մի ճամարիտ դուք զայն կը մղէ, կարծեմ թէ ամէն ջանք և ամէն խօսք, քանի որ հիւանդութիւնը կը ցուցնեն, կը ցուցնեն նաեւ այս մասին դարմաններուն անկարողութիւնը:

#### Ճ. Կապպոնի

35. — Դաստիարակութիւնը բարի սովորութիւններ տալու կը ծառայէ, իսկ կրթու-

թիւնը՝ գիտական տեղեկութիւններ: Կրթութիւնը գիտական է ընէ, իսկ դաստիարակութիւնը՝ մարդ. ուսման պակասութիւնը տգէտներ յառաջ կը բերէ, լուս դաստիարակութեան պակասութիւնը՝ անասունը անձինք: Եթէ դաստիարակութիւնը գիտութեանց փնտռութիւնը, թերեւս ակադեմիականք կունենայինք. բայց թէ որ գիտութիւնը հակառակ ըլլայ լուս դաստիարակութեան, քիչ ատենէն մարդկային ընկերութիւնն ալ կը կործանի:

Բոճալ

36. — Կրթութիւնը դաստիարակութեան հետ սերտ յարաբերութիւն ունի, ինչպէս ղէնք մը գործածողին բազկին հետ: Բայց այս ղէնքը գործածողն իւր և ուրիշի անձին պաշտպանութեան կրնայ ծառայեցունել. ինչպէս նաև ուրիշի և իւր անձին՝ ի փնտռ: Պէտք է որ զայն գործածելը լուս սորված ըլլայ, և ըստ պատշաճի. իմաստութեամբ կարգադրեալ բարի դաստիարակութիւնը միայն կրնայ այս բանն հոգալ: Գիտութիւնը կրնայ վերոյիշեալ երկու վախճանին ալ ծառայել, դաստիարակութիւնը միայն բարի վախճանի:

Ա. Ալիսանի

37. — Դաստիարակութիւնը և կրթութիւնը իրարմէ բոլորովին տարբեր են: Դաստիարակութիւնը կը զարգացունէ կարողութիւնները, կրթութիւնը՝ գիտնական տեղեկութեանը կը հարստացունէ. դաստիարակութիւնը կը սնուցանէ զգոյնի, իսկ կրթութիւնը՝ միտքը. դաստիարակութիւնը՝ մարդկ' ընէ, կրթութիւնը՝ գիտնական. դաստիարակութիւնը՝ վախճանն է, կրթութիւնը միջոցներէն, մին: Ուրեմն՝ դաստիարակութիւնը կրթութենէ աւելի բարձր և խորին է: Սակայն յիսուն տարեկներէն ի վեր կրթութիւնը ամենայն ինչ է, դաստիարակութիւնն ոչինչ. կրթութեան համար բարոյական և կրօնական դաստիարակութիւնը կը զգուշի:

Դիպակոյն

38. — Մարդ միայն թարմ հասակին մէջ յարմար է դաստիարակութեան. որովհետև միայն մանկութեան ատեն տպաւորուած սովորութիւնը և զգայմունքը մշտապես կը մնան, որովհետև անօթ մը երկար ատեն կը պահէ խրին առաջին հեղուկին բուրուժը:

Բոճալ

39. — Երբ առտին և հասարակաց դաստիարակութիւնը պատշաճապէս համաձայնին, այն ատեն կրնանք ըսել թէ դաստիարակութիւնն իւր վախճանին կը ծառայէ:

Թովմագոյն

40. — Դաստիարակութիւնը պարտի ձեռն տալ և օգնել ընութեան և ոչ երբեք բռնութեամբ ճնշել զայն. և այս պատճառաւ է որ թէպէտ դաստիարակութիւնն անփոփոխ է իր գերազանց սկզբան մէջ, սակայն պարտի յանձնուս փոփոխել իւր գործելու կերպն, իւր միջոցներն, իւր ձևերը: Ոչ մէկ բանէ ապշեան պէտք է խորշիլ դաստիարակութիւնն ինչպէս հասարակաց տիպարէ մը, և ձևէ մը ուր նետուի բռնի՝ ամէն տեսակ բնաւորութիւն: Դաստիարակութիւնը պարտի յարմարել ամէն բնաւորութեան, և հոգւոյ ամէն ձեւերն առնուլ և իր եռանդեան և զօրութեան զանձին մէջ՝ ըստ սրտից, զանազան և տարբեր արտայայտութեանց համեմատ, անուններ գտնել:

Դիպակոյն

41. — Եթէ ճամբորտութիւնը բարւոյն առաջնորդ չէ, անապատի մէջ լոյս մը կը մնայ: Յիրաւի մենք կրնանք ուսեալ ըլլալ որչափ որ կ'ուզենք, սակայն գիտութիւնը չէ կարող երբեք ազատել զմեզ ամենայնոք քաղաքացի ըլլալէ, փառասիրութեան ցեցէն, ժպիրն, խառվայոյզ, անպիտան հայրեր ըլլալէն, աւերիչ ընտանեաց, խարդախ և խաբերայ ի վաճառականութեան, անօգուտ և թերեւս փառասիր կայրներէաց: Այս ամէն բաներս կրնանք ըլլալ, թէպէտ և ուսեալ ըլլանք. բայց թէ որ դաստիարակեալ ենք խղճու, չենք կրնաւոր (բայց եթէ հակառակելով ընդունած դաստիարակութեան, որ շատ հազուադէպ է) երբեք այս բաներս ընել: Որովհետև դաստիարակութիւնն ուլ կը ղնէ հոգւոյն կրթութեան, պարտուց գործադրութեան, բարւոյն յարգութեան, ընելով զմեզ պատուաւոր տնձ պարկեշտ քաղաքացի:

Ա. Ալիսանի

42. — Ձէ կարելի կազմել սիրտն առանց կազմելու մի և նոյն ատեն և միտքը. չէ կարելի տպաւորել մարդուս խղճին մէջ բարի վարուց կանոններն, բացատրել անոր սկզբունքները որ պարտին կառավարել իր գործերը, առանց լուսաւորելու միտքը, ընդարձակելու գաղափարները, առանց կրթելու զինքը: Ուրեմն՝ դաստիարակութիւնը պարտի ի պահանջել հարկին՝ և կրթութեան տեղը բռնել, բայց կրթութիւնը միայն չէ կարող երբեք դաստիարակութիւնը փոխանակել:

Դոճե

43. — Ժողովրդեան մը քաղաքականութեան աստիճանը կը գատուի անոր մշակած արուեստներէն և գիտութիւններէն. սակայն աւելի ևս կը յարգուի՝ անոր մանկութեան տուած խնամքէն:

Մ. Ալեիոյ

44. — Դաստիարակելու դժուարութիւնն ամենէն աւելի դաստիարակին քոյն է: Ահա դաստիարակին կարողութեան և պարտականութեան նշմարիտ ըմբռման մեծ հետեւանքն: Ահա ինչպէս դաստիարակութիւնը դժուարին է, բայց միանգամայն սրբազան է. և նոյն իսկ դաստիարակաց այնչափ օգտակար գործ մ'է, քաղցր այն երկնային քաղցրութեամբ, որ կը նորոգէ երկրին ստապականքներէն լքեալ հօգին:

#### Լամբրոսաքինի

45. — Երեք տեսակ դաստիարակութիւն կայ, բնական (phibique), բարոյական և մշտաւարական: Առաջինը կը ներգործէ գործարանաց վրայ, կը զարգացունէ մարմնոյ ոյժն և կ'ընէ առողջ մարդ: Երկրորդը կը ներգործէ Հակամիտութեանց վրայ, առաքինութիւններ կը ներշնչէ, զմարդս բարի կ'ընէ: Երրորդը կը ներգործէ կարողութեանց վրայ, գաղափարներ կը կազմէ, և մարդս կարող կ'ընէ: Եթէ տեսակներն մէջ կարելի է գաւառէ իրարմէ դատել, գործնականին մէջ ներքսպալէս միացեալ և ձեռնադռն իրարու կարելի չէ գտնի անտեսել, առանց միասնելուն ֆիտսելու:

Եթէ անհոգ ըլլաք բնական դաստիարակութեան մասին, պիտի տեսնէք որ բարոյականը կը կրէ ազդեցութիւնը: Եթէ անարգէք կամ խանգարէք բարոյականը, պիտի տեսնէք որ մտաւարականին պիտի հաղորդի անկարողութիւն և անկարողութիւն:

Առտի շատ ցաւալի է տեսնել մեր օրերուն, որ գիտնականք և պետութիւնք կը նախադասեն կրթութիւնը՝ առանց աչք զնելու սրտին՝ մտաց վրայ ունեցած իրական ազդեցութեան, զգացման անհրաժեշտութեանց վրայ, բարեկարգ սովորութիւններուն՝ չաւ կրթութեան վրայ, առաքինութեանց գիտնական վրայ: Առտի, մարդկային ընկերութեան բարեկարգութեան, ընտանեաց խաղաղութեան, առանձնականաց բարւոյն համար, միթէ գիտնականներն կարեւորագոյն են թէ բարի անձնիք: Դօֆին

46. — Եթէ անհոգ ըլլաք կանանց դաստիարակութեան՝ ոչ ինչ քրած էք: Հարկ է ընտրել, կամ դանդաղ առնացի պէտք է ընել, ինչպէս Սպարտայի մէջ, կամ առանձնական կեանաց դատապարտել: Եթէ անոնց չապք ոյժ, քաջալերութիւն, վստահութիւն, նոքա ձեգի պիտի հաղորդեն իրենց բոլոր տկարութիւնները: Կրթեցէք օրիորդները համեստութեան և աշխատասիրութեան, և այնպէս վարժեցուցէք որ իրենց փառասիրութիւնը ընտանեաց լաւագոյն մայրեր

ըլլալուն մէջ գտնեն միայն: Եթէ տան մէջ ծոյլ և անգործ են, այն ատեն քաջաւած կեանքն իրենց անտանելի պիտի ըլլայ, և երբ ցրուած կեանք անցունելու հարկին մէջ գտնուին, ոչ թէ ամուսնիւր և զաւակներն, այլ ուրիշները պիտի օրհնեն:

#### Մոնտեսկիեռ

47. — Ոչ ինչ այնպէս զանց առնուած է՝ ինչպէս աղջկանց դաստիարակութիւնը. կը կարծուի թէ այս սեռին պէտք է քիչ ուսումն առլ: Միթէ կանայք չեն որ կը կործանեն կամ կը կանգնեն ընտանեկան յարկն: Ինչպիսի կարծիք կը կազմուին այս էակին վրայ որ մօտեն կը շօշափէ բոլոր մարդկային սեռը: Սպասեցունած է որ կանանց յոռի դաստիարակութիւնն աւելի ֆիտս կը հասցունէ քան արւանցն:

#### Յենեյոն

48. — Դաստիարակութեան գիտութիւնն է իմաստուն սիրոյ գիտութիւն մը, որով ներդաշնակութեան գիտութիւն մը, որ կը համաձայնեցունէ դաստիարակաց բարին՝ դաստիարակելոց բարւոյն հետ, փոփոխակի գիտակցութիւն և յարգանք կը հաստատէ: Կը շարժէ զմանուկն յարգելու, սիրելու, հնազանդելու, հաճեցունելու գնային՝ որ իրեն համար քրտինք կը թափէ, զմայրն՝ որ զինքը ծնալ ցաւօք, իրեն վրայ հսկեց, զինքն իւր թեւոց վերայ կրեց, և առաջնորդեց իր դողդաջուն քայլերուն, և իւր շրթանց վրայ խօսքը դրաւ: Դաստիարակութիւնը կը սօրվեցունէ ստանալ այս ամէնը՝ խօսելով աւելի պարտուց քան իրաւանց վրայ, սակայն փոփոխակի և ոչ միակողմանի պարտուց վրայ՝ մանաւանդ դաստիարակելոց մեծագոյն պարտուց վրայ, երբ իրենց պէտքերն աւելի ծանր են՝ և անոնց պատճառած ձանձրոյթն աւելի անտանելի:

#### Լամբրոսաքինի

49. — Նախախնամութիւնը զբաւ մարդու մէջ ապնական և քեղուն յատկութեանց սերմն. սակայն ինչ ինչ օրինաց ներքեւ զբաւ անոնց զարգացումն և գործօնութիւնը, որոց առաջինն է: Մարդու կարողութիւնք չեն զարգանար առանց իւր նմանեաց օգնութեան: Մարդկային ընկերութիւն, քաղաքակրթութիւն մարդու համար են, ինչպէս լուրն և ցօղը տունկերուն: Դաստիարակութիւնը չի ստեղծիր, այլ կ'օգնէ, կը սատարէ, ձեռնաօգն է այն գործութեանց յառաջադիմութիւններուն՝ որ Աստուծոյ տալք են առ մարդս:

#### Յերամբոյ

50. — Մեր գաղացներն ըստ իրենց կազմակերպութեան, այսինքն զանոնք կտառ

վարող ընդհանուր սկզբան համեմատ, կըրթութիւն կու տան, ասկայն ճշմարտութիւնը հաստատարակութիւն չեն՝ կարծեր որ տան։ Ուրովհետեւ, կամ այն է որ մի միայն կրթութիւնը բաւական է ամենուն և ամէն բանի դարման կը համարուի, և այս սխալ գաղաւթարը շատ տարածուած է ներկայայտւած։ Կամ կրթութիւնը և դաստիարակութիւնը իրարմէ անջատ իրեր կ'ենթադրուին, և թէ մին միւսին հետ ամենեւին յարաբերութիւն չունի։ Ամէն օր այս օրինակ ճառախօսութիւնք և եզրակացութիւններ կը լսենք, և շարունակ նոյն բանը լսելով, վերլուծէս ակնաչնիրս կը վարժի և զանոնք բարի համարելով կը վաւերացնենք։

Սակայն իւրաքանչիւր՝ ոչ փորձառութեամբ և ողջմտութեամբ օժտեալ, քանի որ կրթութեան և դաստիարակութեան կողմնակից կը հանդիսանայ, երբ ընտրութիւն մը ընելու հարկին մէջ գտնուի, միշտ պարկեշտ՝ թէպէտ տգէտ մարդը՝ նախամեծար պիտի համարէ քան ան, բարոյական և գիտական մարդը։ « Կոյր տղի տութիւնն, կ'ըսէ՝ թէկկարիս, կիսատար և խառնակ գիտութենէ նուազ աղետաւոր է »։ Ինչ պիտի բտեր այս մեծ մարդը, եթէ բազմաթիւ դոգմատիկութիւնն ապականեալ և աւերիչ կրթութեան մը հետ։

#### Ալիանի

51. — Արդարեւ բանաւոր և զգայուն անձանց խորհուրդը՝ ներկայիս՝ դէպ ի երիտասարդութեան դաստիարակութեան կը դառնայ։ Մեր թշուառութեան պատճառաւստութիւնը կը վերագրի իրեն անցեալ մուրումնութեանց։ Մեր ապագայ ուղղադասութիւնն իրմէ կ'սպասուի, եթէ ըլլայ ինչպէս որ պէտք է։ Մեզ դաստիարակացաւ կը մնայ իրագործելու այս յոյսը։ Խաչ ի ձեռին, որուն տեսքն և սէրն միայն կարեն նորոգել և զօրացունել միտքը, դէպ ի իւր փառաւոր այլաւորակութիւն ձգելով և բարձրացունելով։ Նուազեց զինք ճակատամարտին մէջ։ Աշխատիք թէ մեր անձին բարւոյն և թէ հասարակաց փրկութեան, մանուկն ողջմիտ և ճշմարտօրինատնեայ մարդ ընելով։

#### Մոնիա

52. — Եթէ դաստիարակութեան գործերը զուգընթաց չեն, իւրաքանչիւրին անձնական գործակցութեամբ, — ընտանիքը որդուցը բարուց ուղղութեան և բարեկրթութիւնը հոգալով, դպրոց, տպագրութիւն, կուսակալութիւնք անթերի գտնուելով իրենց պաշտամանց մէջ, և հրաժարելով ամէն տեսակ անկարգութենէ, — բարուց դաստիարակութեան սպասելն աւելորդ է։

#### Ալիանի

53. — Դպրոցը ժանօթութիւններ տալով զոհ ըլլալ, այլ դաստիարակէ։ Դաստիարակէ իմացականութիւնը, միտքը, երեակայութիւնը։ Դաստիարակէ բերումները, բոս ճշմարտութեան և արդարութեան, գեղեցկութեան և աղետութեան, չափաւորելով և ձեւակերպելով զայն։ Դաստիարակէ կամքը։ Բարի սկզբունքի մէջ հաստատումիւ ըլլալ, հանդից հրապարակաց դէմ և պատմաբանի մէջ անդրդուելի, ուր առաքինութիւնը պարտի յաղթանակել։ Ուղղութեան, բարեպաշտութեան, հլուութեան և գթութեան սէր ներշնչել, ինչպէս որ դաստիարակաց քարի օրինակը սորդեցուցած է։ Այնպէս որ երբ աշակերտք ամէն օր դուրս ելնեն գիտութեան տաճարէն, ոչ միայն աւելի ուսեալք, այլ աւելի բարեմոյն։ Ոչ միայն աւելի ուշիմ, այլ աւելի խոհական։ Ոչ միայն աւելի քաջ բանաւարելու, այլ աւելի փութեան պարտուց։ Ոչ միայն աւելի յաղող գրելու, հաշուելու և մայրենի լեզուն խօսելու, այլ աւելի յարգողք իշխանութեան, աւելի սիրալիր առ ծընողս, աւելի եղբայրասէր, կրօնասէր և հայրենասէր ըլլան։

#### Ուստիկի

54. — Անկարգ դաստիարակութիւն մը կը չինէ և կ'արէ։ Բնութեան հակառակ կը կենայ, անոր չ'օգնէր։ անոր զօրութիւնները փոխանակ ժողովուրդ կը ցրուէ։ Երեակայութիւնը կը թուլացնէ, տարակուսանաց ճամբան կը բանայ, կամաց ամէն շիւղերն կը կտրաւտէ, և ազգին անօգուտ և աղետաւոր մարդիկ, և իրենց անձանց անբերելի և անհաթշուառ կ'ընէ։

#### Civiltà Cattolica

55. — Դաստիարակը քանի որ իւր գաղափարները կը գործադրէ, իրեն օգնական պէտք է ունենայ ծնողքը, կրօնքը, ընկերները, շրջապատող բարքը, փախանակին կարծիքն և նախապաշարումները, ընթերցումը, թատրոնը, օրուան մեծ մարդիկը, տպագրութիւնը, պատասխարաց բարոյականութիւնը, զորս փիլիսոփայ մը ժափոյլ օգնականներ կոչած է։ աւելորդ է ըսել որ նոյն իսկ դաստիարակն պարտի մասնակից ըլլալ իւր բարի օրինակովն, որուն գիտակցութիւնը ընդհանրապէս չունենար։

#### Բրեալ

56. — Եթէ տարրական դպրոցի մը նպատակն է ուսուցանելով ճանդերձ՝ բարեկրթութիւնը, միւս բարձրագոյն դպրոցաց պաշտօնն է այս մտաւորական և բարոյական դաստիարակութիւնն աւարտել կամ կատարելագործել։ Սակայն եթէ աչք մը փանք այս ուսուցչութեան, անընդհատ Ժանք մարառում

մը կը նշմարենք, մենամարտ մը բանասպաւ-  
տութեան և քանին մէջ, ազատամտութեան  
և ազատութեան, հաւատոյ և անաստու-  
ծութեան, յուսահատութեան և յուսոյ մէջ:

### Ալֆանի

57. — Բացասութեան ոգին տիրած է  
դարուս. նորա սպառնացած ամենէն մեծ  
վտանգն է բաժնել ինչ որ Աստուած միա-  
ցուցեր է. և այն գաղափարներն որ պար-  
տին կատարելագործուիլ և լուսաւորուիլ  
մին միւսով, կը համարի իբր անհաշտ թըշ-  
նամի իրարու: Այսպէս, գիտութիւնը հա-  
ւատոյ դէմ կը հանէ, յառաջագիմութիւնը  
աւանդութեան, բնութիւնը՝ շնորհաց, ազա-  
տութիւնը իշխանութեան, հայրենիքը՝ Եկե-  
ղեցւոյ: Ուսկից կը ծագին այն մեծամեծ չա-  
րիքները՝ զոր կը կրենք ամենքնիս ալ. մեր  
երիտասարդներն արդեօք մեզմէ աւելի եր-  
ջանիկ պիտի ըլլան:

### Գարրիէ.

58. — Աստուած իւր ողորմած արդարու-  
թեամբ, այնքան անժառանգ չի ձգեր հոգի  
մը առաքինութենէ, որ բոլորովին անընդու-  
նակ ըլլայ բարւոյ: Նա ամէն մարդու սրտին

մէջ դրաւ առաքինութեան և կենաց բարի  
բողոքներ, բեղնաւորիչ հիւթեր, թէպէտ  
զանոցան աստիճանաւ. սակայն շատ անգամ  
դաստիարակը կը թողու որ բարի սերմը փու-  
շերէն խեղդուի կամ ցրուի և երկնից թռչու-  
ներն ուտեն:

### Գարրիէ

59. Ներկայիս մեր վրայ եկած փոթորի-  
կը չի կրնար միշտ տեսլ. երբ ամենայն ինչ  
թաւալի, հարկաւոր պիտի ըլլայ անշուշտ  
բան մը հաստատել: Կամ աշխարհս պիտի  
կործանի, կամ նոր հիմանց վրայ պիտի կան-  
գաղի. և որոնք պիտի ըլլան այս հիմերն,  
եթէ ոչ մանկութեան լաւագոյն դաստիա-  
րակութիւնը, փոխանակ նոր մեթոտներով  
խանգարելոյն: Արդի սերունդները յեղաշըր-  
ջելն գրեթէ անկարելի է. զանոնք ընկճող  
շարիքն ամեն աշքեր չի պիտի բանան. բայց  
ապագայ սերունդները կրնան վերանորոգուիլ.  
և ահա այս կողմն պէտք է դառնան ամէն  
աշքեր և ամեն յոյս: Ալ, այսքան տխուր  
ներկայիս միջ միայն ապագային յոյսն է որ  
կը մնայ մեզ:

### Թիմոն-Դաւիթ.

### Շարայարեի

## ՄԵՌԱՆԵԼՈՅՔՍ ՈՂՋՈՅՆ ՏԱՄՔ

ԱՆԴԱՒԱՐ պատերազմներով՝ ազգաց  
արիւն թափող անգութ Հռովմայեցիք, իրենց  
մեծ զուարճութեան տեսարան ընարած էին՝  
ամփիթէատրոնից մէջ սուսերամարտներ կըռ-  
ւեցընելով, կամ գազանաց հետ կռուել տա-  
լով, անոնց չարատանը սպանուիլը դիտել. և  
աւելի անգութ ոգով՝ տեսարանը բացուած  
ատեն, կը ստիպէին կռուողները՝ որ իրենց  
կենաց վերջի բարեւը տան՝ տեսնուցաց գա-  
հազարէ կայսեր, ըսելով՝ Morituri salu-  
tarnus. զոր ըստ երկու բառիցն թարգմա-  
նած եմք ի վերնագրիս. բայց լաւ եւս էր  
պարզելով ըսել մեզ, Որք հանդերձեալս եմք  
մեռանել՝ ողջոյն տամք կայսեր: Ամենա-  
տխուր մնաս բարով: «Մերիկացւոց վերջին  
մեծ բանաստեղծն, կամ մէկն ի մեծաց,  
Լոնկֆելլու (ծն. ի 1807+1881), իրենց  
յամի 1825 նոր բացուած Bowdoin վար-

ժարանի վարպետաց մէկն եղած էր, շատ  
նշանաւոր ընկերներով. որոց մեծ մասն ի-  
րենց կենաց շրջանը կատարեր էին, երբ յի-  
սուն տարի վերջ, յամի 1875, այդ վար-  
ժարանին տեսուչ ուղեցին անոր տեւողու-  
թեան յորեւեանը հանդիսապէս կատարել.  
և ուրիշներէն զատ և անոնցմէ վեր՝ հրա-  
ւիրեցին իրենց ծիրունի և հուպակաւոր հիմ-  
նադրաց մէկը, զԼոնկֆելլու, հանդէսը պայ-  
ծառացընելու: Ոչ այնքան ըստ յոժարու-  
թեան՝ որքան ըստ պապանի յանձն առ-  
նուլը՝ կը յայտնէ քերդողն այս տաղաշափեալ  
խօսից մէջ, զոր մեզ արձակ թարգմանեմք յա-  
խարհիկ լեզու մեր: Իր հին ընկերաց շա-  
տին մահուամբ աներեւութանալն, և իրենն  
այլ ոչ հեռի նկատելն, թերեւս և անցուցած  
կենաց հանդիպած տեղումիւնք՝ տխուր ե-  
ղանակ մի առած են այս իր վերջին երգոց